

## Պրոֆ. Ռ. Աբրահամյան

ՊԱՆԴԱՎԵՐՆԵՆԻՑ ՓՈԽԱՌՆՎԱԾ ԱՆՀԱՅՑ ԲԱՌԵՐԻ  
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ

Ինչպես հայտնի է, մեր լեզվում պահլավերենից փոխ են առնված բազմաթիվ բառեր. այդ բառերը հետզհետե երևան ենկան 19-րդ դարում և ցուցակագրվեցին Հ. Հյուբշմանի հայտնի «Armenische Grammatik» գրքում՝ պարսկերենից փոխառած բառերի բաժնում: Վերջերս այդ բառերը ավելի լրիվ և սխառմատիկ կերպով գրի է առել պրոֆ. Հր. Աճառյանը իր «Արմատական բառարանում» և «Հայոց լեզվի պատմության» ա. մասում պատշաճ տառադարձությամբ: Սակայն փոխառած բառերի ակզրնական ձևերը պահլավերենում մեծ մասամբ անհայտ են, որովհետև բուն ձևերը պահլավական բնագրերում հայտնաբերված չեն եղել. այդպիսի բառերի դիմաց «Արմատական բառարանում» առաջից մի աստղ է դրած կամ հարցական նշան: Ներկա հոդվածի նպատակն է հիշյալ անհայտ բառերի մի մասի նախնական ձևերը վերականգնել, օգտվելով մեր տրամադրություն տակ եղած նյութերից:

Հոդվածիս մեջ առաջ են բերած փոխառած բառերը և նրանց աստղանիշ տառադարձությունը, ինչպես այդ կարելի է տեսնել պրոֆ. Աճառյանի գրքում: Այնուհետև բերված են պահլավերեն բառերը պահլավական դրությամբ (որ սակայն տպագրական աղայմանների շնորհիվ փոխաբերված է հրեական տառերով) և համապատասխան տառադարձությամբ. այս տառադարձությունը, ինչպես կարելի է նկատել, մեծ մասամբ ղուզադիպում է ենթադրված (աստղանիշ) տառադարձության, որ մեջ է բերված պրոֆ. Աճառյանի հիշյալ գործերում: Ի վերջո տված են բառերի անգլերեն և ռուսերեն նշանակությունները: Այսպիսով ճշտվում և լրացվում է փոխառած անհայտ բառերի մի մասի ազգայնությունը պահլավերենում և նրանց ուղիղ ընթերցումը:

1. աշակերտ \*ašakert. Բնագիրը ' אֲשָׁגֶרֶת ašagert—a pupil, a student—ученик.
2. աշտեայ \*ašt » אֶרֶשֶׁת aršt—spear, lance, javelin—копье, дротик.
3. ապշոպ \*apšōp » אֲשׁוּפ ašūp—disturbance, discord, tumult, confusion—тревога, беспокойство, волнения.
4. ապրիշում \*aprišum » אֶפְרֵשׁוּם aprešum—silk—шелк.
5. ասպտակ \*asptak » אֲסַפְתָּאק aspatāk—invasion, incursion, inroad—вторжение, набег.
6. ասան \*rasan » אֶסָן rasān—cord, string—веревка, шнур.
7. արմավ \*armav » אֶרְמָוֶע armāv—date—финик.
8. բարակ \*barak » בָּאֶרֶךְ bārīk—slender—тонкий.
9. բարապան \*barpān » דַּרְפָּן darpān—porter, door-keeper. Եռչնը և դարապան—привратник.
10. բարձ \*barz » בָּאֵלִין bālīn—a pillow, a cushion—подушка.
11. դժուար \*dušvār » דֹּשְׁוֹאֵל dušx“ār—hard, difficult—трудный.
12. ժիր \*žīr » צִיר žīr (կամ žīr)—courageous, valiant—расторопный, бойкий.
13. խան (սեղան) \*xuan » חֻזָּן x“an—a dinner table—стол.
14. կապիճ (շափ) kapīč? » כַּפִּיץ kapīč—a measure of capacity—мера емкости.
15. կոհակ \*kōhak » קוֹב kōf—mountain—гора.
16. Իրասախ \*irasaxa » פֶּרָסָח frāsaxa—a parasang—фарсах.
17. ճաշ \*čāš » אֶשְׁתָּ čāšt—luncheon, early dinner, breakfast. Եռչնը և ճաշակ \*čāšak—обед.
18. մանգ (նենգություն, նարկոտիկ) \*mang » מִיֵּר mang—a narcotic—наркотик.

19. մարգ (թռչուն) \*marg,  
mur բնագիրը՝ מור murv—hen, bird—птица.
20. միհրական \*mihrakan » מתלדנא mihrakan—feast in ho-  
pour of Mitra. — Михракан,  
празднество в честь Митры.
21. մշտիկ (սրսկիչ? բռունցք)  
\*muštik » מוסתר mūst—the fist, the grasp,  
the palm of hand—кулак.
22. յամմիկ, յամմին \*yās-  
mīk-min » יאסמין yāsmīn—jasmin—жас-  
мин.
23. նախազ \*naxvaz- » נחזיקא nuhāzīkān—Constella-  
tion of Capricorn—Козерог.
24. շտապ \*štāp » שטאפ štāp—quick-ness, speed  
haste—štāftan—to make haste  
—спешный.
25. ուխտ \*uxt » חוהה huxt—good words, good  
speech—добрая речь.
26. պահապան \*pāhrapan » פאספאס pāspān—a santinel, guard,  
a watchman—страж.
27. պաշտպան \*paštpan » פאשטאפאן puštīkrān—a helper  
protector—защитник, заступ-  
ник.
28. պատասխանի \*pat-  
sax“an » פאסאח pasax<sup>1</sup>—response, reply,  
answer—ответ.
29. պատճեն \*patčēn » פאצאן pačēn—a complete copy  
edition, compilation, a collec-  
tion—копия.
30. պարարտ \*parart » פארבארט parvartak—stuffed—туч-  
ный, жирный.
31. \*պողովատ, պողպատ  
\*pōlavāt » פולאפאט pūlāftinm—ade of steel  
—сталь.
32. ռահ (ճամբա) rāh, rās » ראס rās—path, way, road—  
дорога, путь.

<sup>1</sup> pasax"—ի ավելի հավանական ընթերցումը կլինի pasx“an.

33. սահման \*sāhman բնագիծը՝ **סַחְמָאן** sahmān—a boundary, mark—граница.
34. սրահ \*srāh » **סְרָאִי** srāy—kings court, grand edifice, palace—дворец.
35. վարել \*vað » **וַרִישָׁן** varišn—վարք behaviour, custom—поведение.
36. վարտիք \*vartl » **רַמְּבִּרְתִּין** rāmvarṭin<sup>1</sup> trousers—брюки.
37. վիշտ \*višt » **בִּישׁ** biš—care, trouble, sadness—горе, скорбь.
38. փարթամ \*fartam » **פֶּרֶתֶּם** fratūm—first—первый.
39. փողտիպան տ. պաշտպան.
40. համար \*hamar » **אַמָּר** amār—calculation, numeration—счет, нумерация.

<sup>1</sup> rām նշանակում է երանք, դիտտ, աղդը: